

Predlog plana predsednika Republike Srbije Borisa Tadića o formiranju dva entiteta, srpskog i albanskog entiteta, na prostoru Kosova i Metohije

Položaj srpske zajednice na Kosovu i Metohiji bilo bi najbolje urediti putem formiranja dva entiteta, srpskog i albanskog: na taj način bi jednim celovitim rešenjem bile obuhvaćene mnoge ideje sadržane u dokumentima državnog vrha (iz marta i jula 2005), u predlogu naše delegacije na razgovorima o decentralizaciji u Beču (avgust 2005), kao i u delovima Eideovog izveštaja koji se tiču decentralizacije (septembar 2005).

Teritorija srpskog entiteta

Srpski entitet obuhvatao bi sadašnje i novoformirane opštine multietničkog sastava, ali sa jasnom srpskom većinom. Ovakve nove opštine, koje su bitan preduslov za povratak većeg broja interno raseljenih lica u pokrajini, treba formirati u Severnoj Mitrovici, zatim na centralnom Kosovu, u Kosovskom Pomoravlju i u Metohiji. Ove opštine ne bi činile kompaktnu teritoriju, ali svojom funkcionalnom povezanošću predstavljale bi institucionalni okvir za život srpske zajednice u pokrajini. (Preostale opštine u pokrajini mogle bi se zvati i albanskim entitetom).

Osim toga, deo srpskog entiteta bila bi i najvažnija središta pravoslavne vere na Kosovu i Metohiji, ukoliko se ne nalaze na teritoriji većinskih srpskih opština. To bi svakako bili Pećka patrijaršija, Visoki Dečani, Bogorodica Ljeviška, Sveti Arhanđeli i Devič, sa "zaštitinim zonama" oko njih, o kojima se govori u Eideovom izveštaju. U formiranju "zaštitinih zona" oko manastira trebalo bi obavezno uzeti u obzir i opravdane zahteve SPC za povraćajem imovine oduzete nacionalizacijom posle Drugog svetskog rata.

Ovlašćenja opština sa srpskom većinom

Osnovna prava Srba na Kosovu i Metohiji, koja su danas ugrožena, a u mnogome i pogažena, mogu se zaštititi samo ukoliko se sprovede sveobuhvatna decentralizacija vlasti u pokrajini. Decentralizacija je ujedno i način da se reše gorući problemi bezbednosti, slobode kretanja i povratka. O tome danas postoji široka saglasnost i u međunarodnoj zajednici, kako se vidi i iz Eideovog izveštaja. Da bi se sprovedla takva decentralizacija, neophodno je da organi lokalne samouprave dobiju niz konkretnih nadležnosti i ovlašćenja, koja sada ne poseduju.

To su pre svega: Puna kulturna autonomija (samouprava u oblasti obrazovanja, medija i kulturnih ustanova; zaštita verskih i kulturnih spomenika; pravo na posebne institucionalne veze sa Beogradom u ovim oblastima) Zdravstvo i socijalna politika (samouprava u oblasti zdravstva; određene nadležnosti u oblasti socijalne zaštite i penzionog osiguranja; pravo na kadrovsku i materijalnu pomoć Beograda u ovim oblastima)

Privreda, finansije, svojinska pitanja i privatizacija (nadležnosti vezane za infrastrukturu na teritoriji opština; pravo na prostorno planiranje; finansijska

autonomija opština; pravo na sprovođenje privatizacije na teritoriji opštine) Lokalna policija i pravosuđe (odgovarajuće nadležnosti lokalne policije, multietnički saštav policije srazmeran etničkom sastavu stanovništva; pravo opštinskih skupština da biraju šefa lokalne policije, odnosno sudije opštinskih sudova, s tim da ih potvrđuje centralna vlast u pokrajini).

U sklopu ovako sprovedene decentralizacije treba omogućiti međuopštinsko povezivanje u vršenju određenih nadležnosti od zajedničkog interesa, to jest "horizontalne veze" među opštinama, kao i stvaranje odgovarajućih tela, kroz koja bi se te veze ostvarivale. U već pomenutim i nekim drugim oblastima opština u sastavu srpskog entiteta bile bi zajamčane i direktne institucionalne veze sa Beogradom.

Zaštita srpske zajednice u ravni centralne vlasti u pokrajini

Decentralizacijom se može postići da se normalizuju svakodnevni uslovi života za Srbe na Kosovu i Metohiji. Puna zaštita njihovih prava traži institucionalna jemstva i na višim nivoima vlasti, a pre svega u parlamentu Kosova i Metohije. Kada su u pitanju odluke parlamenta koje se tiču vitalnih interesa srpske zajednice, uključujući i donošenje pokrajinskih zakona, treba predvideti da se odluka ne može valjano doneti ako za nju ne glasa i većina poslanika srpske nacionalnosti. Radi obezbeđenja vladavine prava na Kosovu i Metohiji, trebalo bi predvideti i posebne mehanizme u ravni sudske vlasti, koji bi imali za cilj da spreče kršenje prava pripadnika srpske i drugih nealbanskih zajednica. Jedna od mera te vrste bilo bi i zadržavanje sudija iz stranih zemalja, koji bi bili članovi sudskih veća na višim instancama sudske vlasti u pokrajini (što se preporučuje i u Eideovom izveštaju).

Jemstva

Teritorija i uređenje srpskog entiteta, sa svim pravima i nadležnostima, bili bi garantovani opštim sporazumom, kojim bi se rešilo pitanje Kosova i Metohije bez narušavanja suvereniteta i teritorijalnog integriteta Srbije i SCG. Tim sporazumom bi se obezbedila suštinska autonomija za pokrajinu u okviru Srbije, čime bi bili zadovoljeni legitimni interesi albanske zajednice, a postojanje srpskog entiteta ne bi ničim ugrozilo tu autonomiju, niti bi predstavljalo teritorijalnu podelu Kosova i Metohije.

Taj sporazum bi Srbija i SCG potpisale sa predstavnicima albanske zajednice u pokrajini i sa međunarodnim garantima sporazuma (UN, SAD, EU i Rusija).

25. novembar 2005.